
TÜRKİYE - ÖZBEKİSTAN İLİŞKİLERİNDE YENİ DÖNEM

27.10.2017

Hürriyet, 26 Ekim 2017

Ünal Çeviköz

Özbekistan Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyayev'in Türkiye'ye yaptığı resmi ziyaret Türkiye-Özbekistan ilişkilerinde yeni bir sayfanın açıldığı anlamına geliyor.

Özbekistan'dan Türkiye'ye Cumhurbaşkanı düzeyinde son resmi ziyaret yirmi yıl önce 1997 yılında yapılmıştı. Eski Cumhurbaşkanı İslam Kerimov'un o ziyaretini 1999 yılında Süleyman Demirel'in, 2000 yılında da Ahmet Necdet Sezer'in Özbekistan'a yaptıkları karşı ziyaretler izlemişti. O tarihten beri iki ülke arasında bu düzeyde resmi devlet ziyareti gerçekleştirilmedi.

2016 yılının Aralık ayının başında Cumhurbaşkanı seçilen Mirziyayev kısa zamanda Özbekistan'ın bağımsızlığından bu yana sürdürdüğü içine kapanık politikalara son vermeyi hedeflediğini gösteren adımlar attı.

Öncelikle 2017-2021 yılları arasındaki döneme yönelik ilerleme stratejisini tanımlayan bir kararname imzaladı. Bu kararnamede Özbekistan'ın bir hukuk devleti olmasının, yargıda reformların gerçekleştirilmesinin, ekonominin liberalleşmesinin, kalkınmanın hızlandırılmasının, dini hoşgörünün güvence altına alınmasının ve karşılıklı çıkar ilişkilerine dayalı yapıcı bir dış politika uygulamasına geçilmesinin hedeflendiğini açıkladı.

Bütün bu unsurlar İslam Kerimov döneminde Özbekistan'a yöneltelen eleştirilerin başında geliyordu. Özbekistan komşularıyla çatışmacı ve uzlaşmaz bir politikaya dayalı gerginlik politikası sürdüren, uluslararası ve bölgesel işbirliği girişimlerine uzak duran bir politika izliyordu. Mirziyayev'in hedefi bunları kökten değiştirmek. Seçileli henüz bir yıl olmadığı halde, bu anlamda inandırıcı adımlar attığını söylemek mümkün.

Özbekistan'ın yeni dış politikasında öncelik komşularla iyi ilişkiler kurulmasını hedefliyor. Mirziyayev'in yurt dışı ziyaretlerine bakıldığında, ilk resmi devlet ziyaretini Türkmenistan'a, ikinciyi

de Kazakistan'a yapmış olması bu hedefinde ne kadar kararlı olduğunu gösteriyor. Bu ziyaretleri Rusya, Kırgızistan ve Çin izledi.

Türkiye'ye yapılan ziyaret Özbekistan Cumhurbaşkanı'nın altıncı ve bölge dışına yaptığı ilk ikili resmi devlet ziyareti. Dolayısıyla, sadece yirmi yıl aradan sonra yapılıyor olması değil, bölge dışına yapılan ilk resmi devlet ziyareti olması da Özbekistan'ın yeni dış politika stratejisinde Türkiye'yi ne kadar önemseydiğini gösteriyor.

Özbekistan diğer dört Orta Asya Cumhuriyeti'ne ve Afganistan'a komşu olan, Orta Asya'nın kalbinde yer alan, bu özellikleri bakımından da doğu-batı ticaretinde ve geleneksel İpek Yolu üzerinde önemli konuma sahip olan bir ülke. Ancak geçmiş yıllarda bu özelliklerini kullanmayı başaramadı.

Tacikistan ve Kırgızistan ile henüz çözümlenememiş sınır düzenlemeleri sorunları ve su kaynaklarının kullanımı ile ilgili uyuşmazlıkları var. Afganistan ile komşu olması bu ülkede yaşanan sorunların da Özbekistan'ın güvenliğine tehdit oluşturmaya yol açıyor.

Mirziyayev yeni dış politika stratejisinde önceliğin komşularla ilişkilere verileceğini vurgulayarak Özbekistan'ın önce yakın çevresinden başlamak üzere içine kapanıklılıktan kurtulması için kararlı adımlar atmaya niyetli olduğunu gösterdi. Bu adımların atılması, Çin'in doğu ile batı arasında ekonomik ve ticari bütünleşmeyi hedefleyen "Tek Yol Tek Kuşak" projesinde Özbekistan'ın önemli bir geçiş yolu haline gelmesine ve yeniden tarihi İpek Yolu güzergahında etkin konum kazanmasına yol açacak.

Türkiye'ye yapılan ziyaret ise Özbekistan'ın batıya açılıma hala Türkiye üzerinden bakmaya devam ettiğinin göstergesi olarak yorumlanmalı. Bu ziyaretin Kasım ayında Özbekistan'da yapılacak olan AB-Orta Asya Dışişleri Bakanları Toplantısı öncesine denk gelmesi de Özbekistan'ın Türkiye'yi nerede ve hangi konumda gördüğüne işaret ediyor.

Mirziyayev dün akşam basına verdiği ifadede bunun altını kuvvetle çizdi ve Özbekistan'ın Türkiye'yi "uluslararası platformda yüksek itibara sahip olan güvenilir ve önemli partner" olarak gördüğünü vurguladı. Demek Orta Asya'dan bakıldığında Türkiye hala böyle görülüyor.

Özbekistan ile Türkiye arasındaki ilişkilerin son yirmi yıl boyunca yeterince ilerleyememesinin nedenlerinin başında Özbekistan'da oluşan Türkiye algısının geldiğini belirtmek yerinde olur. Bu algı, Türkiye'nin Özbekistan'a bir "ağabey" edasıyla yaklaştığı algısıdır. Türkiye dış politikasında devletler arası ilişkilere eşitler arası ilişkiler olarak baktığı takdirde böyle bir algı yaratılmasına fırsat vermeyecektir.

Özbekistan'ın ise Türkiye'ye bakarken Batı'ya baktığını unutmamak, Türkiye'nin AB ile olan ilişkilerini bir ilham kaynağı olarak gördüğünü hatırla tutmak ve herşeyden öte, her iki ülkenin de birbirlerine ihtiyaçları olduğunun bilincinde olan bir davranış içinde hareket ederek yeni dönemde iki ülke arasındaki ilişkilerin zamanla ve sabırla güçleneceğini kabul etmek gerekiyor.

Türkiye-Özbekistan ilişkilerinde yeni döneme merhaba.

Kaynak/Source: